

סימן צב סעיף ד:

חנ"ן בבשר וחלב, אפשר לסוחטו, דין מין במינו

2 סוגיות בדין חנ"ן בב"ח:

א. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קח עמוד א

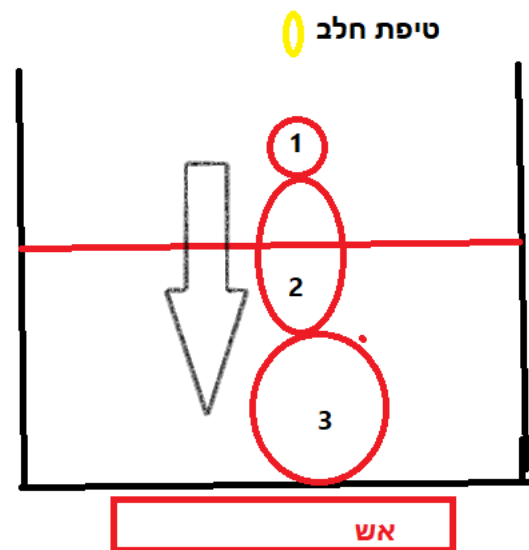
אי קסבר (רב) אפשר לסוחטו מותר חתיכה אמאי נעשית נבלה? אלא קסבר אפשר לסוחטו אסור. דאיתמר, רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי: אפשר לסוחטו - אסור, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי: אפשר לסוחטו - מותר.

מכאן ברור שמי שסובר אפלט"מ בהכרח שסובר שאין חנ"ן אפילו בב"ח.

ב. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קח עמוד ב

ואפשר לסוחטו עצמו - תנאי היא, דתניא:

"טפת חלב שנפלה על החתיכה, כיון שנתנה טעם בחתיכה - החתיכה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה - דברי ר' יהודה, וחכ"א: עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות,

טיפת חלב אסרה את 1. וניער ו 1 נפלה לתוך הקדרה.

- רבי יהודה, רבי, רב ורבי חנינא ורבי יוחנן: חנ"ן ואלס"א ואוסרת השאר (נראה להלן)
- חכמים, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש: אין חנ"ן ואפלט"מ ודי ב 60 בכל נגד הטיפת חלב והכל מותר כולל 1.

מסקנת הגמ' שרבי יהודה וחכמים נחלקו באפשר לסוחטו. והמקרה הוא שנפלה טיפת חלב על חתיכה מחוץ לרוטב ולאחר שנאסרה ניער את הקדרה. לר"י חנ"ן וכמובן אפלט"א ולכן כל החתיכות אסורות מדין מין במינו. אבל לחכמים אין חנ"ן ואפלט"מ ולכן אף שנאסרה החתיכה כשהיא מתערבת עם שאר התבשיל, טעם החלב יוצא לגמרי מהחתיכה ואם יש 60 ברוטב בקיפה ובחתיכות נגד טיפת החלב שיצאה מהחתיכה הכל מותר כולל החתיכה שנאסרה משום אפלט"מ.

רבי סובר כר"י שיש חנן ופשלס"א ובין בינו לא בטל. אלא שלדעת רבי יהודה גם אם ניער מיד כשנפלה הטיפת חלב יש לאסור החתיכה ואוסרת כל החתיכות כולן, כיון שרבי יהודה חושש שמא לא ניער יפה יפה. אבל רבי לא חושש לכך ולכן הטיפה מתבטלת בכל הסיר.

סיכום: לדעת רב, וכן ר' חנינא ור' יוחנן, אפשר לסחטו אסור, שמשנאסרה החתיכה שוב אין לה היתר בסחיטה, והשמיענו רב שאף ההיתר שבה נעשה איסור לאסור היתר הרבה, שאינו ממינה, וכן אוסרת חתיכות אחרות ממינה ואפילו הן אלף, לפי שכולה נעשית איסור, וכל הנסחט ממנה אסור, וכל הנשאר בה אסור, ומאחר שאף טעם בשר שבה נאסר, הרי זה אוסר את כל החתיכות כולן, שכיון שאפילו נסחט החלב מן הבשר, אסור, אין איסורו של הבשר מפני החלב שבו, אלא שכל שנתבשל הבשר בחלב נעשה הוא איסור מחמת עצמו, ולכן אין רואים את החתיכה כאילו היא החלב (בקמץ) שנאסרה מחמתו, אלא כאילו היא נבילה, ואוסרת מינה במשהו (תוה"ב בית ד שער א).

לדעת שמואל ור' שמעון בר רבי וריש לקיש הסוברים אפשר לסחטו מותר - שכיון שנסחט הטעם מן החתיכה, הותרה אף החתיכה עצמה - אין החתיכה נעשית נבילה, שכיון שאפשר להחלב להסחט מתוך חתיכת הבשר [טור ריא] ולהתחלק לחתיכות האחרות, אין לנו לאסור אם אין החלב נותן טעם בכולן, שכשם שאילו בתחילה היה בחתיכת הבשר שנבלע בה טיפת חלב כדי לבטלה, היתה מבטלתה, כך אף לאחר שנאסרה, אם ריבה עליה בשר, כיון שטעם החלב שבה נתבטל בשאר החתיכות שהן מין בשאינו מינו, חוזרת להיתרה.

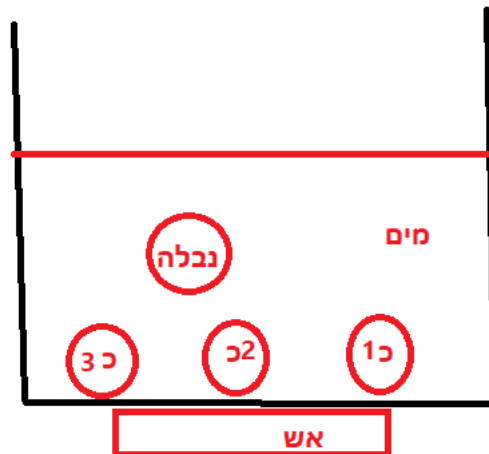
דעות הראשונים בדין חנ"ן בב"ח:

- רש"י מסכת חולין דף קט עמוד א

"והשתא דקם ליה רבי בשיטתיה דר' יהודה דאפשר לסוחטו אסור ורב ורבי יוחנן ורבי חנינא נמי כוותיה סברי אף על גב דאיפליגו עליהו שמואל ור"ל הא אמרינן שמואל באיסורי במקום רב ליתא וכן לגבי רבי יוחנן ליתא. ועבדינן כרבי יהודה בין בטיפת חלב שנפל על החתיכה ולא ניער ויש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה ובין בחלב (בצירה) הדבוק בחתיכת בשר ויש בו ליתן טעם בה ואפילו אין בו כזית דהוי חצי שיעור אסור מן התורה והחתיכה עצמה נעשית נבלה ואין מועילין שאר החתיכות לבטלה

דכולן נאסרות ואפילו הן אלף דבהא נמי קיימא לן כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל דהא קם ליה רבי בשיטתיה ורב ושמואל נמי בשיטתיה קיימי ... שמע מינה בתרווייהו הלכה כר' יהודה בין באפשר לסוחטו אסור וכולה נעשית נבלה בין במין במינו לא בטיל.

אבל אם יש ברוטב לבדו יותר מששים בכל החתיכה שקבלה את הטעם, הרוטב מבטלה ומשליכה וכולן מותרות דבהא אפי' רבי יהודה מודי דכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו ....".

לרבי יהודה וכן דעת רש"י: אם יש ברוטב לבד (שאינן לצרף חתיכות ההיתר משום שמסלקים אותם שהן ממין האיסור) 60 נגד הנבלה, זורק הנבלה והכל מותר. אבל אם אינו מזהה אותה היא אוסרת כל החתיכות מדין מין במינו ורק הרוטב מותר.

רש"י מוסיף שיש דין חנין גם בש"א כגון באיסור דבוק כגון חלב (בצרה) הדבוק לחתיכת בשר כשרה, הכשרה ממהרת לבלוע ונאסרת כולה מדין חנין.

לחכמים וכן דעת רוב הראשונים ולהלכה: שמין במינו בטל ברוב: אם יש 60 ברוטב + 1 + 2 + 3 נגד החתיכה הכל מותר. אם מזהה החתיכת נבלה הוא זורק אותה ואם אינו מזהה אותה היא בטלה ברוב החתיכות האחרות ובתנאי שאינה ראויה להתכבד.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה ט

נפל חלב לתוך קדרה של בשר טועמין את החתיכה שנפל עליה חלב, אם אין בה טעם חלב הכל מותר, ואם יש בחתיכה טעם חלב אף על פי שאם תסחט החתיכה לא ישאר בה טעם, הואיל ויש בה עתה טעם חלב נאסרה אותה חתיכה, ומשערין בכולה אם היה בכל שיש בקדרה מן החתיכות והירק והמרק והתבלין כדי שתהיה חתיכה זו אחד מששים מן הכל החתיכה אסורה והשאר מותר.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה י

במה דברים אמורים בשלא נער את הקדרה בתחלה כשנפל החלב **אלא לבסוף** ולא כסה, ... +/השגת הראב"ד/ לתוך המרק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל/א"א/אנו **אומרים שלא שמענו כל החתיכה נעשית נבלה אלא לדעת ר' יהודה דמחמיר מין במינו אבל לרבנן לא** ...

סיכום ביניים: הרמב"ם פסק חנ"ן בב"ח ואפ"ל ולגבי מין במינו אין מקום להכריע מלשוננו משום שמדובר שהוא מזהה החתיכה. הראב"ד סובר שאין חנ"ן בב"ח רק לרבי יהודה הסובר מין במינו לא בטל אבל לחכמים הסוברים שבטל ברוב אין חנ"ן בב"ח וכן כתב הר"ן בדעת הר"י"ף.

ב"י: ואף על פי שכתב הראב"ד (שם ה"ט) שלא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא לר' יהודה דמחמיר במין במינו אבל לדין דקיימא לן מין במינו בטל לא, וכתב הר"ן (פכ"ה מד ע"ג) **שי"א שזהו דעת הר"י"ף שלא כתב דחתיכה עצמה נעשית נבלה להצריכה שיעור כיוצא בה לדברי חכמים שאומרים מין במינו בטל,**

- **יש אומרים שאין חנ"ן בב"ח: ראב"ד ור"ן בדעת הר"י"ף.** ויש סוברים שלא אמר רב חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא לשיטתו שפוסק כר' יהודה שמין במינו אינו בטל - ולכן כשהחתיכה שנבלעה בה הטיפה נפלה למינה, כיון שמין במינו אינו בטל, אין מינה מוציאתה מכלל איסורה, אלא אדרבה היא אוסרת כל מינה - **אבל לדעת חכמים שסוברים מין במינו בטל, אין צריך שיעור ביטול אלא כנגד טעם החלב הבלוע בחתיכת הבשר, ולדעה זו, לסוברים להלכה מין במינו בטל, אין חתיכה נעשית נבילה בבשר בחלב.** יש מהאחרונים שכתבו בטעם הדבר, שזה שאיסור שנתערב בהיתר ונתן בו טעם אינו בטל, אין זה מסברא, אלא למדנו מריבוי הכתוב שטעם-כעיקר*, ולא מצינו שנתרבה אלא שהטעם עצמו אסור, אבל לא שהחתיכה שבלעה הטעם תיעשה נבילה, ואפילו בבשר בחלב, ודוקא לסוברים מין במינו אינו בטל, שהיא גזירת הכתוב שמהו של איסור אינו מתבטל במינו לעולם, חתיכה נעשית נבילה אף באינו מינה. ויש שכתבו הטעם, שלדעה זו כל שנשחט החלב מן החתיכה ואין בה טעם חלב, [טור ריג] בטל ממנה שם בשר בחלב, אלא שכיון שנאסרה אינה חוזרת להיתרה, ולכן דוקא כשהיא בעין נשארת באיסורה, אבל כשחזרה ונתערבה בהיתר אחר, אינה אוסרת - אף על פי שנותנת בו טעם - שלא נתחדש דין טעם כעיקר אלא בטעם היוצא מדבר אסור, אבל לא בחתיכה זו שהיא חשובה כהיתר לענין תערובתה, ודוקא לסוברים מין במינו לא בטל אוסרת היא את שאר החתיכות, שכיון שאין כאן דין ביטול כל עיקר הרי זה כאילו היא בעין ואינה בתערובת, ונשארת בדין "אפשר לסחטו אסור".

- **כמעט כל הראשונים סוברים שחנ"ן בב"ח.**

- מן התורה או מדרבנן

"חתיכה נעשית נבילה" בבשר בחלב הוא מן התורה - אף לדעת הסוברים שחתיכה של היתר שנבלע בה איסור, אינה נעשית נבילה מן התורה, וכשחזרה ונתבשלה בהיתר אחר אין צריך מן התורה ששים אלא כנגד טעם האיסור הבלוע בה - **שגזירת הכתוב הוא שבשר שנתבשל בחלב נעשה כל אחד מהם איסור מחמת עצמו** (האשכול ח"ג סי' לב; ר"ן חולין סופ"ח, ועיי' פמ"ג פז מש"ז ס"ק ב שכ"ה לדברי הכל).